

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA

z 13. januára 2004 (*)

„Hydinové mäso – Vývozné náhrady – Opomenutie povinnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právoplatné správne rozhodnutie – Účinok rozsudku vyhláseného Súdnym dvorom v prejudiciálnom konaní po tomto rozhodnutí – Právna istota – Prednosť práva Spoločenstva – Zásada spolupráce – Článok 10 ES“

Vo veci C-453/00,

ktorej predmetom je návrh podaný podľa článku 234 ES, ktorým College van Beroep voor het bedrijfsleven (Holandsko) navrhuje, aby Súdny dvor v súvislosti s konaním pred vnútroštátnym súdom medzi

Kühne & Heitz NV

a

Productschap voor Pluimvee en Eieren

rozhodol v prejudiciálnom konaní o výklade práva Spoločenstva a najmä o výklade zásady spolupráce vyplývajúcej z článku 10 ES,

SÚDNY DVOR,

v zložení: V. Skouris, predseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann a J. N. Cunha Rodrigues, predsedovia komôr, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, F. Macken, N. Colneric (spravodajkyňa) a S. von Bahr, sudcovia,

generálny advokát: P. Léger,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteňom na písomné pripomienky, ktoré predložili:

- Kühne & Heitz NV, v zastúpení: A. J. Braakman, advokát,
- Productschap voor Pluimvee en Eieren, v zastúpení: C. M. den Hoed, zástupca generálneho tajomníka,
- holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster, splnomocnená zástupkyňa,
- francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues a C. Vasak, splnomocnení zástupcovia,
- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: T. van Rijn, splnomocnený zástupca,
- Dozorný orgán EZVO, v zastúpení: B. Eiríksdóttir, splnomocnená zástupkyňa,

so zreteňom na správu pre pojednávanie,

po vypočutí ústnych pripomienok, ktoré predniesli Kühne & Heitz NV, v zastúpení: A. J. Braakman,

holandská vláda, v zastúpení: H. G. Sevenster a J. G. M. van Bakel, splnomocnený zástupca, francúzska vláda, v zastúpení: R. Abraham a C. Isidoro, splnomocnení zástupcovia, Komisia, v zastúpení: T. van Rijn, a Dozorný orgán EZVO, v zastúpení: B. Eiríksdóttir, na pojednávaní 9. októbra 2002,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 17. júna 2003,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Rozsudkom z 1. novembra 2000, doručeným Súdnu dvoru 11. decembra 2000, College van Beroep voor het bedrijfsleven položil prejudiciálnu otázku podľa článku 234 ES týkajúcu sa výkladu práva Spoločenstva a najmä výkladu zásady spolupráce vyplývajúcej z článku 10 ES.

2 Táto otázka vyplynula zo sporu medzi spoločnosťou Kühne & Heitz NV (ďalej len „Kühne & Heitz“) na jednej strane a Productschap voor Pluimvee en Eieren (ďalej len „Productschap“) na druhej strane vo veci platby vývozných náhrad.

Právny rámec

3 Článok 10 ES stanovuje:

„Členské štáty prijímajú všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich z tejto zmluvy alebo z opatrení prijatých orgánmi Spoločenstva. Členské štáty usilujú o dosiahnutie úloh Spoločenstva.

Členské štáty neprijímajú žiadne opatrenia, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov tejto zmluvy.“

4 Pokiaľ ide o holandské právo, články 4:6 a 8:88 Algemene wet bestuursrecht (všeobecný správny zákon) zo 4. júna 1992 (Stbl. 1992, s. 315), naposledy zmeneného a doplneného 12. decembra 2001 (Stbl. 2001, s. 664), stanovujú:

„Článok 4:6

1. Ak bol návrh úplne alebo čiastočne zamietnutý rozhodnutím, nový návrh môže byť podaný len v prípade, ak navrhovateľ uvedie nový skutkový stav alebo poukáže na zmenu okolností.

2. Pokiaľ nie je uvedená žiadna nová skutočnosť alebo zmena okolností, správny orgán môže bez toho, aby uplatnil článok 4:5, zamietnuť návrh s odvolaním sa na predchádzajúce rozhodnutie o zamietnutí.

...

Článok 8:88

1. Súd môže na návrh jedného z účastníkov konania preskúmať právoplatné rozhodnutie, ak sú tu skutočnosti alebo okolnosti, ktoré:

- a) nastali pred vydaním rozhodnutia;
- b) neboli alebo nemohli byť navrhovateľovi dôvodne známe pred vydaním rozhodnutia a
- c) na základe ktorých by súd dospel k inému rozhodnutiu, pokiaľ by mu boli známe.

2. V nevyhnutnom rozsahu sa kapitola 6 a odseky 8.2 a 8.3 použijú primerane.“

Spor vo veci samej

5 Spoločnosť Kühne & Heitz vyvážala v období od decembra 1986 do decembra 1987 do tretích krajín určité množstvá kusov hydiny. Vo svojich vyhláseniach holandským colným orgánom tento tovar opísala ako tovar spadajúci pod podpoložku 02.02 B II e) 3 („stehná a kusy z nich z ostatnej hydiny“) Spoločného colného sadzobníka. Na základe týchto vyhlásení Productschap priznal vývozné náhrady zodpovedajúce tejto podpoložke a vyplatil tomu zodpovedajúce sumy.

6 Po tom, ako Productschap vykonal kontrolu, preradil uvedený tovar pod podpoložku 02.02 B II ex g („ostatné“). Po tomto preradení požadoval vrátenie sumy vo výške 970 950,98 NLG.

7 Vzhľadom na to, že spoločnosť Kühne & Heitz proti tejto žiadosti o vrátenie bola zamietnutá, spoločnosť sa proti tomuto rozhodnutiu o zamietnutí odvolala na College van Beroep voor het bedrijfsleven. Ten však rozsudkom z 22. novembra 1991 (ďalej len „rozsudok z 22. novembra 1991“) odvolanie zamietol z dôvodu, že predmetný tovar nespadá pod pojem „stehná“ v zmysle podpoložky 02.02 B II e) 3. Spoločnosť Kühne & Heitz nepožadovala v tejto veci, aby bola Súdnemu dvoru položená prejudiciálna otázka.

8 Súdny dvor neskôr v rozsudku z 5. októbra 1994, Voogd Vleesimport en -export (C-151/93, Zb. s. I-4915), rozhodol:

„20 Stehno, na ktorom ostal prichytený kus chrbta, sa musí považovať za stehno v zmysle položky 02.02 B II e) 3 predchádzajúcej nomenklatúry a 0207 41 51 000 novej, ak tento kus chrbta nie je dostatočne veľký na to, aby dával výrobku podstatný charakter.

21 Na posúdenie toho, či ide o tento prípad vzhľadom na neexistenciu právnej úpravy Spoločenstva v tom zmysle, je úlohou vnútroštátneho súdu, aby prihliadol na zvyklosti vnútroštátneho obchodu a tradičné metódy porciovania.“

9 V nadväznosti na už citovaný rozsudok Voogd Vleesimport en -export spoločnosť Kühne & Heitz podala na Productschap žiadosť o vyplatenie náhrad, ktorých vrátenie bolo podľa nej neprávom požadované, a v prípade, ak by kuracie stehná vyvezené po decembri 1987 boli zatriedené v súlade s vyššie uvedeným rozsudkom, žiadala zaplatenie vyššej sumy ako tej, ktorú z dôvodu náhrad dostala.

10 Productschap zamietol tieto žiadosti a v rámci rozhodovania o sťažnosti, ktorá mu bola podaná, potvrdil svoje predchádzajúce rozhodnutie o zamietnutí z 21. júla 1997. Spoločnosť Kühne & Heitz preto podala žalobu proti tomuto rozhodnutiu, ktoré je predmetom sporu vo veci samej.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania a prejudiciálna otázka

11 College van Beroep voor het bedrijfsleven svojim rozsudkom, ktorým položil prejudiciálnu otázku, zamietol druhý návrh, s ktorým sa na spoločnosť Kühne & Heitz obrátila vo veci zaplatenia vyššej sumy, ktorú táto spoločnosť považuje za oprávnenú, pokiaľ ide o vývozy uskutočnené po decembri 1987.

12 Pokiaľ ide o prvý návrh podaný spoločnosťou Kühne & Heitz týkajúci sa vyplatenia náhrad, ktorých vrátenie bolo od nej neprávom požadované, College van Beroep voor het bedrijfsleven spresňuje, že v holandskom práve má správny orgán v zásade právomoc zrušiť právoplatné rozhodnutie. Existencia tejto právomoci môže podľa okolností zahŕňať povinnosť zrušiť také

rozhodnutie.

13 College van Beroep voor het bedrijfsleven sa domnieva, že Productschap túto možnosť nebral do úvahy, keď tvrdil, že spoločnosť Kühne & Heitz mohla uplatniť na tom istom súde len žalobu na preskúmanie rozsudku z 22. novembra 1991. Productschap preto vychádzal z nesprávneho výkladu práva.

14 Uvedený súd však zastáva názor, že hoci by z tohto dôvodu mohol v zásade zrušiť rozhodnutie z 21. júla 1997, malo by to význam len vtedy, pokiaľ by bolo isté, že Productschap má popri právomoci zrušiť svoje skoršie rozhodnutie aj povinnosť opätovne preskúmať, či vo vzťahu ku každému vyvezenému tovaru existovalo právo na náhradu, a v kladnom prípade určiť výšku tejto náhrady.

15 College van Beroep voor het bedrijfsleven poukazuje vo vzťahu k povinnosti opätovného preskúmania na to, že je potrebné vychádzať zo zásady, na základe ktorej samotná judikatúra, ktorá nasledovala po tom, ako správne rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, nemôže ovplyvniť konečnú povahu tohto rozhodnutia. Taký by bol aj prípad rozhodnutí Súdneho dvora o prejudiciálnych otázkach, pričom právo by malo byť uplatnené v súlade s výkladom podaným Súdny dvorom po nadobudnutí účinnosti pravidla, ktoré je predmetom výkladu, pokiaľ by o tom Súdny dvor výslovne nerozhodol inak. Vnútroštátny súd potvrdzuje, že koncepcia presadzujúca pravidlo, že právoplatné rozhodnutia majú byť na účel dosiahnutia súladu s neskoršou judikatúrou – v tomto prípade s judikatúrou Spoločensťva – zmenené, by vytvárala v správe zmätok, vážne by ohrozovala právnu istotu, a preto by mala byť neprípustná.

16 College van Beroep voor het bedrijfsleven však poukazuje na to, že holandské právo za určitých okolností pripúšťa možnosť vplyvu neskoršej judikatúry na konania aj po vyčerpaní opravných prostriedkov. V tejto súvislosti pripomína judikatúru Hoge Raad der Nederlanden (Holandsko) týkajúcu sa účinkov rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva na trestné konania. Hoge Raad der Nederlanden tak v rozsudku z 1. februára 1991 (Nederlandse Jurisprudentie – NJ – 1991, s. 413) určil, že neskoršie zistenie porušenia základného práva upraveného v článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je určujúcim dôvodom na založenie prekážky výkonu rozhodnutia v trestnej veci, ktoré nemôže byť napadnuté opravným prostriedkom.

17 College van Beroep voor het bedrijfsleven sa pýta, či by nebolo vhodné zrušiť právoplatnú povahu správneho rozhodnutia aj v takom prípade, o ktorom rozhoduje a v ktorom po prvé spoločnosť Kühne & Heitz vyžiadala všetky opravné prostriedky, ktoré mala, po druhé potvrdilo sa, že výklad práva Spoločensťva, ku ktorému dospel, bol v rozpore s neskorším rozsudkom Súdneho dvora, a po tretie dotknutá osoba sa obrátila na správny orgán ihneď po tom, ako sa dozvedela o rozsudku Súdneho dvora.

18 Túto otázku by bolo možné odôvodniť najmä vo vzťahu k článku 234 ES, podľa ktorého vnútroštátny súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok, je povinný obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania. V roku 1991 sa College van Beroep voor het bedrijfsleven nesprávne domnieval, že túto povinnosť nemá, keďže v súlade s rozsudkom zo 6. októbra 1982, Cilfit a i. (283/81, Zb. s. 3415), dospel k záveru, že výklad predmetných podpoložiek sadzobníka nenechal priestor na nijaké pochybnosti. Vnútroštátny súd sa preto pýta, či predpokladom účinného a úplného uplatňovania práva Spoločensťva je, že v takej veci, aká bola Súdnemu dvoru predložená, bude pravidlo o právoplatnej povahe správneho rozhodnutia zmiernené.

19 Na základe týchto okolností rozhodol College van Beroep voor het bedrijfsleven prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Ukladá právo Spoločenstva, a najmä zásada lojality voči Spoločenstvu upravená v článku 10 ES, správny orgán v prípadoch uvedených v tomto rozsudku povinnosť zrušiť právoplatné rozhodnutie, aby sa tak zaručil právu Spoločenstva, ktoré má byť vyložené na základe neskoršieho prejudiciálneho rozhodnutia, jeho plný účinok?“

O prejudiciálnej otázke

20 Ako už Súdny dvor rozhodol, je povinnosťou všetkých orgánov členských štátov, aby v rámci výkonu svojich právomocí zabezpečili dodržiavanie pravidiel práva Spoločenstva (pozri rozsudok z 12. júna 1990, Nemecko/Komisia, C-8/88, Zb. s. I-2321, bod 13).

21 Výklad pravidla práva Spoločenstva, ktorý podáva Súdny dvor v rámci výkonu svojej právomoci podľa článku 234 ES, objasňuje a v prípade potreby spresňuje význam a pôsobnosť tohto pravidla tak, ako sa má alebo sa malo chápať a uplatňovať od okamihu, keď nadobudlo účinnosť (pozri najmä rozsudky z 27. marca 1980, Denkavit italiana, 61/79, Zb. s. 1205, bod 16, a z 10. februára 2000, Deutsche Telekom, C-50/96, Zb. s. I-743, bod 43).

22 Z toho vyplýva, že správny orgán musí v rámci svojich právomocí takto vyložené pravidlo práva Spoločenstva uplatňovať aj na právne vzťahy vzniknuté a založené pred vyhlásením rozsudku Súdneho dvora rozhodujúceho na základe žiadosti o výklad.

23 Z konania vo veci samej vyplýva otázka, či dodržiavanie tejto povinnosti je potrebné aj napriek tomu, že správne rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť predtým, ako bol na účel zohľadnenia rozsudku, ktorým Súdny dvor rozhodol o návrhu na začatie prejudiciálneho konania týkajúcom sa výkladu, podaný návrh na jeho preskúmanie.

24 Treba pripomenúť, že zásada právnej istoty patrí medzi všeobecné zásady uznané právom Spoločenstva. Právoplatnosť správneho rozhodnutia, ktorá nastala uplynutím primeraných lehôt na podanie opravného prostriedku alebo vyčerpaním opravných prostriedkov, prispieva k tejto istote, v dôsledku čoho právo Spoločenstva nevyžaduje, aby bol správny orgán v zásade povinný zrušiť správne rozhodnutie, ktoré sa stalo právoplatným.

25 Vnútroštátny súd však uviedol, že v holandskom práve za podmienky, že nedôjde k poškodeniu záujmov tretích osôb, má správny orgán vždy právomoc zrušiť právoplatné správne rozhodnutie a že existencia takej právomoci môže podľa okolností zahŕňať povinnosť zrušiť také rozhodnutie, hoci právo nevyžaduje, aby príslušný orgán systematicky prehodnocoval právoplatné správne rozhodnutia na účel dosiahnutia súladu s neskoršou judikatúrou. Otázkou tohto vnútroštátneho súdu je, či za takých okolností, aké sú vo veci samej, vyplýva z práva Spoločenstva povinnosť zrušiť právoplatné správne rozhodnutie.

26 Ako vyplýva zo spisu, ide o tieto okolnosti. Po prvé správny orgán musí mať podľa vnútroštátneho práva právomoc zrušiť predmetné právoplatné rozhodnutie. Po druhé dotknuté správne rozhodnutie sa muselo stať právoplatným v dôsledku rozsudku vnútroštátneho súdu rozhodujúceho v poslednom stupni. Po tretie tento rozsudok musí byť vzhľadom na neskoršie rozhodnutie Súdneho dvora založený na nesprávnom výklade práva Spoločenstva, ktorý bol prijatý bez toho, aby bol Súdnemu dvoru podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania za podmienok stanovených v treťom odseku článku 234 ES. Po štvrté dotknutá osoba sa obrátila na správny orgán ihneď po tom, ako sa dozvedela o tomto rozsudku Súdneho dvora.

27 Za takýchto okolností je správny orgán pri uplatnení zásady spolupráce zakotvenej v ?lánku 10 ES povinný opätovne preskúmať právoplatné správne rozhodnutie, aby prihliadol k výkladu príslušného ustanovenia práva Spoločenstva, ku ktorému medzičasom dospel Súdny dvor. Tento orgán bude musieť na základe výsledkov tohto preskúmania rozhodnúť, či je povinný zrušiť dotknuté rozhodnutie bez toho, aby poškodil záujmy tretích osôb.

28 Vzhľadom na uvedené dôvody treba odpovedať na položenú otázku tak, že zo zásady spolupráce, ktorú upravuje ?lánok 10 ES, vyplýva pre správny orgán, ktorý rozhoduje o návrhu v tomto zmysle, povinnosť opätovne preskúmať právoplatné správne rozhodnutie tak, aby bol zohľadnený výklad príslušného ustanovenia, ku ktorému medzičasom dospel Súdny dvor, ak

- má podľa vnútroštátneho práva právomoc zrušiť toto rozhodnutie,
- dotknuté rozhodnutie sa stalo právoplatným na základe rozsudku vnútroštátneho súdu rozhodujúceho v poslednom stupni,
- uvedený rozsudok je vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora, ktorá po ňom nasledovala, založený na nesprávnom výklade práva Spoločenstva, ktorý bol prijatý bez toho, aby bol na Súdny dvor podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa podmienok stanovených v treťom odseku ?lánku 234 ES, a
- dotknutá osoba sa obrátila na správny orgán ihneď po tom, ako sa dozvedela o uvedenej judikatúre.

O trovách

29 Holandská a francúzska vláda, ako aj Komisia a Dozorný orgán EZVO nemajú právo na náhradu trov konania, ktoré im vznikli v súvislosti s pripomienkami, ktoré predložili Súdnemu dvoru. Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd.

Z týchto dôvodov

SÚDNY DVOR

o otázke, ktorú mu položil College van Beroep voor het bedrijfsleven rozsudkom z 1. novembra 2000, rozhodol takto:

Zo zásady spolupráce, ktorú upravuje ?lánok 10 ES, vyplýva pre správny orgán, ktorý rozhoduje o návrhu v tomto zmysle, povinnosť opätovne preskúmať právoplatné správne rozhodnutie tak, aby bol zohľadnený výklad príslušného ustanovenia, ku ktorému medzičasom dospel Súdny dvor, ak

- má podľa vnútroštátneho práva právomoc zrušiť toto rozhodnutie,
- dotknuté rozhodnutie sa stalo právoplatným na základe rozsudku vnútroštátneho súdu rozhodujúceho v poslednom stupni,

- uvedený rozsudok je vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora, ktorá po ňom nasledovala, založený na nesprávnom výklade práva Spoločenstva, ktorý bol prijatý bez toho, aby bol na Súdny dvor podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa podmienok stanovených v treťom odseku článku 234 ES, a
- dotknutá osoba sa obrátila na správny orgán ihneď po tom, ako sa dozvedela o uvedenej judikatúre.

Skouris

Jann

Timmermans

Gulmann

Cunha Rodrigues

La Pergola

Puissochet

Schintgen

Macken

Colneric

von Bahr

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 13. januára 2004.

Tajomník

Predseda

R. Grass

V. Skouris

* Jazyk konania: holandsina.